telrendszer működése, a soha ki nem fizetett adósságok története is tanulságos lehet! De még tanulságosabb a bankok, hitelintézetek, bankcsoportok alkalmi vagy folyamatos szövetkezése egy-egy nagyobb beruházásra, a közös tőkebefektetés mechanizmusa, a biztosítások részletei, a konzorciumok szerepe. Ma már nevetségesnek tűnik a megállapítás: akkor a hitelnek erkölcsi garanciái is voltak! Nem csak egy-egy kormány állt jót értük.

A szabad királyi város méltán emelhetne szobrot a néhai Magyar Jelzálog Hitelbanknak, a zászlóshajónak és öt másik pesti bankháznak, akik megszervezték a pénzügyi manővereket – természetesen garantált, biztos és tisztes haszonnal. A tengernyi költségvetés, az elszámolások, rovancsolás papírhalmazai, a privát levelezés, tehát a várostörténet pénzügyi részletei tanulságos és szenzációs anyag lenne mai fiatal közgazdászok és várostörténészek számára.

De szakszerű kutatásról, érdeklődő várostörténészek jelentkezéséről nem tudok…

A Bernády-korszak nélkül milyen lenne a mai Vásárhely?

Egy Gheorghe Gheorghiu-Dej és Nicolae Ceauşescu idejében föl- és átépült, lélektelen, szocialista panelházrengeteg, egy szörnyűséges blokkerdő. Semmi más.

Ma már ott tartunk az elidegenedés sivárságában, hogy a Bernády-világ valóságáról, a szecesszióról, a gödöllőiek remek szerepléséről sem tud a város semmit, mindent belep a közöny és a szürke érdektelenség. És a dilettantizmus.

FORRÁSMUNKÁK

1. Benkő Károly: Marosvásárhely szabad királyi város leírása 1862-ben, Mentor Kiadó, Marosvásárhely, 2001.
2. Orbán Balázs: A székelyföld leírása, IV. kötet, Pest, 1870, 106–174.
3. Kelemen Lajos: Művelődéstörténeti tanulmányok, II. kötet, Novum Forum Suculorum, Kriterion, Bukarest, 1982, 17–44.
4. Molter Károly: Marosvásárhely, Ellenzék, Kolozsvár, 1926. október 17., In: Erdélyi argonauták, Mentor, Marosvásárhely, 2000.
5. Molter Károly: Marosvásárhely, portrévázlat a székelyfővárosról, In: Erdélyi Helikon, 1930. VIII–IX és Erdélyi argonauták, Mentor, Marosvásárhely, 2000.
6. Kiss Pál: Marosvásárhely története, kiadta Petri Károly, Marosvásárhely, 1942.
7. Marosi Barna: Épült dr. Bernádi György polgármestersége idejében (Marosvásárhely a századfordulón), In: Megbolygatott világ, Kriteron, Bukarest, 1974, 5–48.
8. Keserű Katalin: Hagyomány és sajátosság – Marosvásárhely századeleji építészetében, In: Bernády György Emlékezete, Impress Kiadó, Marosvásárhely, 1999, 27–37.
9. Gellér Katalin: Marosvásárhely Kultúrpalotája, In: Bernády György Emlékezete, Impress Kiadó, Marosvásárhely, 1999, 38–50.
10. Gagyi József: Bernády-szobor bajlátta városban, In: LÁTÓ, Marosvásárhely, 2000. február.

Rendezvények

Keresztyén kis- és középvállalkozás-fejlesztés Erdélyben

– tudósítás a képzéssorozat kolozsvári szemináriumáról –

HUNYADI ATTILA

Vállalkozásfejlesztő központok segítik Erdélyben a kis- és középvállalkozások tevékenységét.

Kolozsvári és Kolozs megyei vállalkozók, egyházközségek és alapítványok képviselői, lelkészek vettek részt október 3-án a Bethlen Kata Diakóniai Központban szervezett vállalkozási továbbképzésen. A szeminárium egy többnapos, Erdély több helységében megszervezett rendezvénysorozat része volt, így Illyefalva, Sepsiszentgyörgy, Marosvásárhely után Kolozsváron, ezt követően pedig Nagyváradon tartották meg a továbbképzést az INITIATIVE németországi egyesület és a romániai INICIATIVA Protestáns Vállalkozói Egyesület közreműködésével. A német INITIATIVE e.V. egyesületet németországi egyetemi professzorok és a közéletben, egyházi életben tevékenykedő személyiségek hozták létre azzal a céllal, hogy tapasztalataik, tudásuk átadásával segítsék a közép- és kelet-európai országok egyházakhoz közelálló vállalkozóit. Az egyesület egyik feladata vállalkozók képzése, továbbképzése szemináriumok szervezésével.

Rubatos Adrienne, nagyváradi származású, németországi menedzser kezdeményezésére szervezték meg az INICIATIVA erdélyi képviseletei az első szemináriumokat az említett városokban, helységekben. A szemináriumi képzések mellett a Protestáns Vállalkozói Egyesület a vállalkozókat külföldi partnerkapcsolatok kialakításával, németországi szakmai gyakorlatok rendezésével és vidéki vállalkozói centrumok, klubok szervezésével szeretnének hozzájárulni a vállalkozói kultúra felemeléséhez és a vállalkozók közötti gondolat- és tapasztalatcsere, kapcsolatteremtés és együttműködés kialakulásához. A német modellt követve díjazzák a gyülekezeti életben is tevékeny vállalkozókat. Inkubátor szerepet vállaltak azáltal, hogy erdészeti és ingatlanhasznosítási szakembert foglalkoztatnak egy Kovászna megyei erdészeti projektben, illetve Nagyváradon az egyházi földekkel

való hatékony gazdálkodás terveinek kidolgozásában és működtetésében.

A kolozsvári szemináriumon közel fele-fele arányban vettek részt vállalkozók és lelkészek. Az előadó, Thomas Emmerling, a bajorországi Neumarktban élő vállalkozó és vállalkozói tanácsadó, egyben a "Wirtschafjunioren Deutschland" fiatal (tehát 40 éven aluli) vállalkozókat támogató érdekvédelmi egyesület elnöke, az Európai Uniós csatlakozás Romániára és konkrétan a romániai kisvállalkozókra gyakorolt hatásának felvázolásával kezdte előadását.

Bár Románia, nagy területi kiterjedése és nagyszámú lakossága miatt érdekes lehet a külföldi befektetők számára, a kisvállalkozók mégsem nyerhetnek sokat, kézzelfogható útmutatást nyújtott a résztvevőknek arról, hogyan és miért érdemes vállalkozni, milyen területen és milyen módszerekkel. Az ehhez szükséges stratégiai menedzsment, a hosszú távú és következetes tervezés, az üzleti terv tartalmát ismertette az előadó. Az „ahol nincs cél, ott egyik út sem helyes" – közmondás illusztrálja a stratégia fontosságát.

A résztevők két feladatlap kitöltésével gyakorolhatták az üzleti terv és stratégia kidolgozása során felmerülő kérdéseket. A több feladatlapot tartalmazó kiosztott szemináriumi munkafüzet egyik gyakorlata a négy C (Costumer, Competition, Costs, Capabilities) – tehát a négy K: kuncsaft vagy kereslet (ügyfél), konkurrencia (verseny), költségek és képességek – főbb pontok köré csoportosítva szemléltette a stratégiai tervezés eszközeit.

Mindezek a kérdések nem csak a vállalkozók, hanem a részt vevő lelkészek fantáziáját is megmozgatta, lévén, hogy egyházközségükben több vállalkozó kedvű személy keresi meg a lelkészt ötletével, kezdeményezésével. A szemináriumon megismert módszerek tehát a lelkészek közvetítésével a faluközösségek tagjaihoz is eljuthatnak. A lelkész, sokszor a falu egyedüli értelmiségijeként, közvetítő szerepet tölthet be: a vállalkozni kívánó helybélieknek hasznos információkat nyújthat arról, milyen intézmények, alapítványok segíthetnek tervei megvalósításában, üzleti terv összeállításában, pályázati vagy jogi tanácsadásban, hol keresheti meg a finanszírozási forrást, miként szerezheti be a szükséges jóváhagyásokat. Megállapodott piacgazdaságokban mindezeknek megvannak a megfelelő állami és magánintézményei – például Németországban a Kereskedelmi Kamarák, vállalkozói egyesületek.

Az Initiative találkozó mind a vállalkozók, mind a lelkészek számára hasznos és gondolatébresztő volt, és valóban kezdeményezőnek bizonyult, az iniciatíva ugyanis remélhetőleg beérik. Erre enged következtetni az is, hogy a szemináriumi előadást lezáró kérdések mentén a résztvevőkben megfogalmazódott az az igény, hogy hasonló találkozókat legalább havonta kellene szervezni, ahol a képzés mellett egy-egy jogi-gazdasági problémát meghívott szakember segítségével is tisztázni lehetne, s ebben az önkéntességen alapuló „klubban" egymás problémáit, ötleteit is megoszthatnák a résztvevők, akiknek száma talán bővülhetne is újabb barátok, ismerősök, partnerek meghívásával. A kapcsolattartás ugyanis, amint egy nyugalmazott gyógyszerész, környezetvédelmi termékek gyártásában vállalkozó résztvevő elmondta, mindennél fontosabb a társadalmi, és így az üzleti életben is. A kapcsolatépítés, kapcsolattartás, kölcsönös információ és szolidaritás-együttműködés azok a tényezők, amelyek a kisebbségi vállalkozókat (a történelem folyamán a zsidókat például) mindig is életben tartotta, sőt exponenciálisan megerősítette. Ugyancsak figyelemreméltó az is, hogy Erdélyben, különösen a falvakon a lelkipásztor volt nem csak a lelkiekben, szellemiekben a közösség tanácsadója, hanem, pont lelki és szellemi felkészültsége révén, vált gazdasági tanácsadóvá és kiváló szervezővé is a falu életében. Ami pedig a szellemiek és az anyagiak összefüggését, illetve sorrendjét illeti, az is megfigyelhető, hogy azokban a közösségekben, ahol bármily piciny dalárda, ifjúsági egyesület, nőszövetség, olvasókör, tűzoltó egyesület, fúvószenekar, egyszóval valamilyen kulturális-társadalmi alapsejt működik, tájházat rendeznek be, falunapokat szerveznek, ott a gazdasági életben is eredményesebbek az emberek. Ugyanis ha kis dolgokban – a faluközpont parkosításában, „Tiszta udvar, rendes ház" vagy „A mi falunk a legtisztább" stílű versenyekben – sikerül élményszerűvé tenni az együttlétet, a spontánul kialakuló rokonszenv és együttlét a gazdasági tevékenységek során is képes felülkerekedni a beidegződött bizalmatlanságon és roszszul értelmezett versengésen, s a csak közösen elérhető gazdasági előnyök elérése céljából már valószínűbbé válik az együttműködés.

Erdélyben pedig nem elsősorban a kiszámíthatatlanul forgandó világgazdasági trendeknek és elvárásoknak megfelelően kell vállalkozni. Sokkal ésszerűbb és hosszan tartó stratégiát kell kiépítenünk arra a „multikulturális" örökségre és értékekre alapozva, amely Erdélynek a legsajátosabb egyedisége. Mindezt Makra Péter, magyarországi meghívott, a dél-kelet-magyarországi Sapard-iroda vezetője, vidékfejlesztési szakértő hangsúlyozta ki, rámutatva azokra az adukra, amelyekkel az erdélyiek még (sic!) rendelkeznek, s amelyeket kár lenne elveszíteni és turisztikai szempontból kihasználatlanul hagyni. Ilyenek például a népzenei és népviseleti hagyományok, amelyekből kár lenne kivetkőzni, a természetközeli/természetes anyagokból népművészeti igényességgel elkészített lakberendezési tárgyak, ruházati cikkek, a tájjellegű építészet, hagyományosan híres vendégszeretet és a mindezeket körülvevő természeti sokféleség, a domborzati formák sűrű változatossága, a téli és vízisportoknak megfelelő helyszínek. Ezeket a világszinten is egyedi erőforrásokat és értékeket viszont mégsem elegendő csupán az éterben, az

interneten reklámozni a potenciális turistáknak, hanem a helybéliekkel, fiatalokkal és idősebbekkel is újra el kell fogadtatni, felismertetni saját értékeiket: ösztönözve őket táncaik és viseletük, hagyományos háziiparuk újratanulására, hisz egy-egy háziipari-népművészeti foglalkozást, hagyományos népi mesterséget bemutató működő műhely is becsábíthatja a turistacsoportot. Ilyen élő, működő múzeum minden faluban létrehozható a tájházak mellett. Az önkormányzatok pedig a tájjellegű építészet megőrzését, illetve a tájjellegű építészettel összhangban álló terveket és új házakat díjazhatnák, illetve pályázhatnának ilyen célokra, hiszen az Erdélybe érkező turista egészen biztos, hogy nem a budapesti kockaházat szeretné viszontlátni Székelyföldön vagy Kalotaszegen. A falutalálkozók és vetélkedők tehát amellett, hogy a közösségek tagjaiban erősítenék értékeik öntudatos vállalását és a kölcsönös kapcsolattartást, olyan programkínálatot is jelentenének, amely megpezsdítheti a turizmust, egy eseménynaptárban megjelenő többnapos változatos rendezvénysorozat ugyanis hosszabb időtartamra itt tartaná, magával ragadná a turistát. Ez a kulturális turizmus pedig kiválóan kiegészül a sportturizmussal, ökoturizmussal, sőt járulékos gazdasági tevékenységeket és infrastrukturális fejlesztéseket gerjeszthetnek, futtathatnak fel: kerékpárutak és pihenők építését, fenntartását, vendégfogadók és panziók vendéglétszámának folytonosságát, bővülését. A télisportok, sípályák és sífelvonók előállítása, felszerelése, karbantartása egy másik példa a sportra és turizmusra csatlakoztatható járulékos kisiparágakra, ezek közül is kiemelhető a sporteszközök gyártása, javítása, amelyhez nem csak elegendő nyersanyag, hanem a kisiparos készség és szorgalom is megvan az erdélyiekben.

Mi szükséges tehát egy sikeres vállalkozáshoz Erdélyben? Hosszú távú stratégia, vagy mondjuk inkább értékeinkkel tisztában lévő és azokra céltudatosan építkező stratégia. A stratégia megvalósításával pedig nem lesznek nehézségek, ha egyszer kialakult a stratégia. Erre viszont az INITIATIVE szemináriumaihoz hasonló találkozókon, az önkéntes vállalkozói megbeszéléseken, klubokban kerülhet sor. E klubok, találkozók annál is fontosabbak, mivel itt alkalom adódhat a szakemberekkel való eszme- és tapasztalatcserére, ötletbörzékre.

A szemináriumon részt vevő lelkészek számtalan falufejlesztési lehetőséget villantottak fel, elsősorban a faluturizmus, vidékfejlesztés terén, viszont nem tudnak hova fordulni tanácsért, szakemberért. E téren lehetne kihasználni a magyar civil és szakmai szervezetek adta lehetőségeket, képzésekkel, kiszállásokkal, üzleti és pályázati tanácsadással, tájékoztatással segíteni a helyi kezdeményező lelkészeket, közösség- és kistérség-fejlesztőket, vállalkozó kedvű ötletgazdag helybélieket. Hasznos volna viszont a különböző képzési programok valamelyes területi és tematikus, időbeli összehangolása, koordinációja. Mint az Initiative szemináriumon kiderült, Erdélyben számtalan vállalkozásfejlesztő és képzési program folyik, legtöbbször egymástól függetlenül és anélkül, hogy egymásról tudnának a szervezők. Talán egy közös eseménynaptár, közös honlap, linkgyűjtemény megoldja majd ezt a problémát is, a tematikus és főleg időbeni átfedések elkerülése érdekében összehangolódnak és kiegészítődnek a vállalkozásfejlesztő programok, képzések. Ugyanakkor a megyei kereskedelmi kamarák és más állami intézmények felé lehetne közvetíteni a magyar nyelvű továbbképzésekre való igényt. A több helyen jelentős nyugati, németországi szakmai támogatással megszervezett kamarai képzési programokat, rendezvényeket ugyancsak népszerűsíteni, ismertetni lehet a szakmai körökben, részvételre buzdítani a vállalkozókat, közösségfejlesztőket, s miért ne, a lelkészeket.

A nap folyamán nem véletlenül merült fel a vallás és a vállalkozás kapcsolatának kérdése. Az előadó szerint az egész közösség, egyházközség gazdagodik akkor, ha valaki az egyházközség tagjai közül sikeres vállalkozó lesz, amennyiben továbbra is fenntartja a kapcsolatot az egyházközséggel, vagy vállalkozása pozitív hatással van a közösségre. A német egyesület, és ennek támogatásával erdélyi partnereik is több díjat osztottak ki olyan vállalkozóknak, akik vállalkozásuk által munkahelyeket hoztak létre munkanélküli vagy kevésbé képzett fiatalok számára. A keresztyén vállalkozásfejlesztő központok németországi több hetes szakmai gyakorlatra is lehetőséget nyújtanak fiatal keresztyén vállalkozóknak. A jövő évi gyakorlatról és pályázati feltételekről az alábbi címeken, a központok vezetőinél lehet érdeklődni.
A keresztyén vállalkozásfejlesztő központok elérhetőségei:

INITIATIVE Vállalkozói Szövetség – Németország
Rubatos Adrienne
Adrienne.rubatos@rds.rohde-schwarz.com

Parohia Reformată Ilieni
Kató Béla lelkész 4016 Ilieni, str. Bisericii nr. 365, Tel: 0267-351874

Centrul de Caritate şi Învăţământ Reformat Bod Péter
500082 Tg. Mureş, str. Pădurii 7 B, Tel/Fax: 0265-216997

Nagy Gábor
Parohia Reformata 3575 Aleşd, str. Bucegi nr. 21. Jud. Bihor, Tel: 0259-342890

Bethlen Kata Diakóniai Központ
Kovács Attila igazgató, str. Ponorului nr. 1. Tel: 0740-033073, 0264-440510